आदिवासी साहित्य : संकल्पना, स्वरूप व वाटचाल

संपादक :

प्राचार्य डॉ. शिवलिंग मेनकुदळे

डॉ. पांडुरंग भोसले

डॉ. सचिन रुपनर

डॉ. पौर्णिमा कोल्हे

Scanned by CamScanner

आदिवासी साहित्य :
संकल्पना, स्वरूप व वाटचाल

संपादक
प्राचार्य डॉ. शिवलिंग मेनकुदळे
डॉ. पांडुरंग भोसले
डॉ. सचिन रूपनर
डॉ. पौर्णिमा कोल्हे

AAVISHKAR PUBLICATION

Scanned by CamScanner

ISBN : 978-81-948864-6-4

आदिवासी साहित्य : संकल्पना, स्वरुप व वाटचाल

Aadivasi Sahitya : Sankalpana, Svarup Va Vatchal

संपादक : प्राचार्य डॉ.शिवलिंग मेनकुदळे, डॉ.पांडुरंग भोसले, डॉ.सचिन रुपनर, डॉ. पौर्णिमा कोल्हे

सर्व हक्क : डॉ.पांडुरंग भोसले

भ्रमणध्वनी : ९४२०९७७८२२, ९४२३२५५०३८

ई-मेल : sachinrupnar@gmail.com

प्रकाशक :

सौ.सोनी अहिरे - मोरे

आविष्कार प्रकाशन,

सोमाटणे, तळेगाव दाभाडे, पुणे-४१२१०६

भ्रमणध्वनी : ९९६०१६९९७४, ८३९००४७१७४

ई-मेल : aavishkarprakashan@gmail.com

अक्षरजुळणी/मुद्रक :

श्री. मनोज घोडके, श्री. दीपक मोरे

भ्रमणध्वनी : ८३९००४७१७४, ९९६०१६९९७४

मुखपृष्ठ : श्रीराम रसाळ

प्रथमावृत्ती : ५ सप्टेंबर २०२१

मूल्य : रू. ४९०/-

* या पुस्तकात समाविष्ट असलेल्या लेखातील मतांशी संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही.

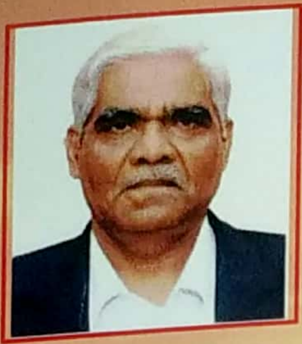

१९७० नंतर मराठी साहित्यात खऱ्या अर्थाने परिवर्तनाला प्रारंभ झाला. त्याची दोन प्रमुख कारणे होती. एक म्हणजे भारताला स्वातंत्र्य मिळून वीस वर्षांपेक्षा अधिक काळ लोटला होता. नुसते स्वातंत्र्यच मिळाले,असे नाही तर जाती-धर्म निरपेक्ष मूल्यांचा स्वीकार करणारी भारतीय राज्यघटनाही स्वीकारली गेली होती. या दोन महत्त्वाच्या घटनांच्या पार्श्वभूमीवर स्वातंत्र्य प्राप्तीनंतर जन्मलेली पिढी स्वातंत्र्याचा, समतेचा, बंधुतेचा आणि सर्वधर्म समभावाचा शोध घेत होती. स्वातंत्र्यानंतर जन्मलेल्या या पिढीला आपल्याभोवती उपरोक्त मूल्यांचा फारसा स्वीकार होताना दिसत नव्हता. एक प्रकारे नैराश्यच त्यांच्या वाट्याला येत होते. परिणामी या साऱ्याच जाणिवा तो पोटतिडकीने मांडू लागला. आपल्या जाणिवांच्या अभिव्यक्तीसाठी महात्मा फुले, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर आणि कार्ल मार्क्स यांच्या विचारातून प्रेरणा घेऊ लागला. त्यातूनच त्यांच्या साहित्याचे स्वरूप बदलत गेले. प्रस्थापित साहित्य संकल्पनांना या साहित्याने हादरे दिले.

गावकुस, गाव आणि स्त्री हे शोषित घटक जागे होऊ लागले आणि त्यातून तीन महत्त्वाच्या चळवळी निर्माण झाल्या. या चळवळींच्या मागे अर्थातच वैचारिक भूमिका होत्या आणि आहेत.

गाव आणि गावकुसापासून खूप दूर दऱ्याखोऱ्यात राहणाऱ्या आदिवासींमध्ये जसजसे शिक्षणाचे प्रमाण वाढू लागले तसतसे आदिवासी तरुण आणि तरुणी आपल्या स्थितीगतीचा विचार करू लागले. भोवतीच्या सामाजिक आणि वाङ्मयीन चळवळी पाहत होते. मार्क्सवादी विचारांनी भारावलेले असंख्य कार्यकर्ते आदिवासी भागात समाजजागृती करीत होते. परिणामतः आदिवासींमध्ये आदिवासी साहित्याची चळवळ सुरू झाली. आज ती बऱ्यापैकी नावारूपाला आलेली आहे. या साहित्याने साहित्यात काही नव्या जाणिवा आणल्या. काही नव्या मूल्यांची भर घातली. परिणामी मराठी साहित्य अधिक समृद्ध झाले.

डॉ.नागनाथ कोत्तापल्ले

माजी कुलगुरू

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,

औरंगाबाद

ISBN 978-81-948864-6-4

9 788194 886464

आविष्कार प्रकाशन

Scanned by CamScanner